

Centrum voor
Beleidsstatistiek
Onderzoek & microdata

09

*Op woensdag 30 september opende
Hare Majesteit de Koningin het nieuwe
CBS-gebouw in Heerlen.*

Centraal Bureau voor de Statistiek

Internatio- nalisering

Frans Hoeve (hoofd CvB)

*Globalisering en internationa-
lisering zijn duidelijk 'in'. Ook bij
het CBS loopt een omvangrijk
project onder de welluidende
titel SIER (Speerpuntprogramma
Internationale Economische
Relaties). Een belangrijk product
hiervan bestaat uit databestanden
die ook door andere onderzoekers
kunnen worden benut.
Dit raakt direct aan de vraag hoe
je bestanden voor buitenlandse
onderzoekers kunt ontsluiten. Het
komt nu al regelmatig voor dat niet-
Nederlands sprekende onderzoekers
microdata gebruiken. Omdat de
documentatie van deze data in het
Nederlands is, wordt dit vaak opge-
lost door kernwoorden te vertalen en
hulp in te roepen van collega's. Hoe
irritant het is als je de documentie
niet kunt lezen heb ik ondervonden
toen ik een aantal Deense data-
bestanden mocht bekijken. Willen
we hier echt werk van maken dan
zullen we moeten overgaan tot het
vertalen van de documentatie in
het Engels. Een mooi voornemen
voor de nabije toekomst en ook een
voornemen dat we zeker zullen gaan
uitvoeren.*

02

Inzicht in Innovatie

Luuk Schreven

Het ministerie van Economische Zaken is sinds kort gemachtigd onderzoek te doen op microdata van het CBS (zie box). Het Centrum voor Beleidsstatistiek (CvB) sprak met Pieter de Bruijn, senior beleidsmedewerker bij de directie Ruimtelijk Economisch Beleid over de beweegredenen van het ministerie om van de microdata diensten gebruik te maken.

'Effectief beleid is gebaat bij empirisch inzicht', aldus Pieter. 'Het voeren van effectief innovatie- en regionaal beleid vereist inzicht in innovatieprocessen. De innovatie-enquête biedt hiervoor de juiste ingang, vooral omdat de enquête gebaseerd is op het inzicht dat innovatie binnen bedrijven meer en meer in interactie met de omgeving tot stand komt. Denk bijvoorbeeld aan het gebiedsgericht economisch beleid Pieken in de Delta. Dat richt zich op sterke clusters waarbinnen bedrijven in onderlinge interactie een maximale bijdrage aan de nationale welvaart genereren. In de nulmeting Pieken in de Delta-monitor heeft Bureau Louter op basis van de innovatie-enquête innovatiekracht, valorisatie van kennis en organiserend vermogen (samenwerking in innovatietrajecten) van de Pieken in kaart kunnen brengen.

Naast zijn werk bij EZ werkt Pieter al geruime tijd aan zijn proefschrift *The spatial industrial organization of innovation*, dat inmiddels in een afrondende fase is beland. 'Innovaties worden steeds vaker in partnership gerealiseerd. Denk aan voorbeelden als de Senseo van Philips en Douwe Egberts of de Beertender van Krups en Heineken. Mijn onderzoek richt zich op de ruimtelijke dimensies achter dit soort samenwerkingsverbanden. Op basis van de innovatie-enquête heb ik bijvoorbeeld het verband tussen transactiekosten en ruimtelijke nabijheid empirisch aan kunnen tonen. In onderlinge nabijheid lopen innovatieve bedrijven minder vaak tegen problemen aan in samenwerkingsverbanden.'

Pieter ziet de On-Site services van het CvB als middel en niet als doel op zich. Veel wegen leiden naar Rome. 'Wanneer we binnen

ons departement een kennistekort constateren dat we niet zelf één-twee-drie op kunnen lossen, denken we in eerste instantie aan het uitzetten van een onderzoeksopdracht bij derden. Zo voert het CvB momenteel in opdracht van EZ een haalbaarheidsstudie uit naar de mogelijkheden om de uitkomsten van de innovatie-enquête regionaal uit te splitsen. Voor het meer exploratieve werk is zelf uitvoeren eerder een optie, omdat je van tevoren niet exact kan voorspellen in welke richting de onderzoeksvragen zich zullen bewegen.

Toegang tot microdata voor beleidsinstanties

De CBS-wet legt vast dat het CBS gegevens uitsluitend gebruikt voor statistische doeleinden en deze gegevens niet verstrekt aan anderen dan degenen die belast zijn met de uitvoering van de taak van het CBS. Op verzoek is het CBS wel gemachtigd om voor statistisch of wetenschappelijk onderzoek een dienst, organisatie of instelling toegang te verlenen als aan een aantal voorwaarden is voldaan. Een van de voorwaarden is dat een instelling buiten het gezag van een administratieve instantie moet liggen. Als een overheidsinstelling onderdeel uitmaakt van een grotere dienst moet aannemelijk gemaakt worden dat zij voldoet aan deze voorwaarde. Daarmee ontstaat wat het CBS een 'statistische enclave' noemt. Bij het ministerie van EZ voldoet het strategie- en onderzoeksnetwerk van het Directoraat-Generaal voor Ondernemen en Innovatie aan deze voorwaarde

Zelf de aandachtswijken monitoren in StatLine

Frank van der Linden

In 2007 is het Actieplan Krachtwijken gestart. Het ministerie van VROM heeft het Centrum voor Beleidsstatistiek de opdracht gegeven om een monitor te ontwikkelen om daarmee te kijken of de aandachtswijken hun achterstand inlopen, de zogenaamde Outcomemonitor. In de monitor staan gedetailleerde cijfers over zeven actiegebieden of dimensies: wonen, leren, werken, veiligheid, integratie, schuldenproblematiek en gezondheid.

Iedereen zijn eigen tabel

Onderzoek van het Centrum voor Beleidsstatistiek wordt meestal opgeleverd in de vorm van een rapport met daarbij een aantal tabellen. Bij de Outcomemonitor zijn de uitkomsten op zo'n gedetailleerd niveau dat de tabellen erg groot en uitgebreid worden. De tabel over niet-werkend werkzoekenden bevat bijvoorbeeld ruim 10 000 cijfers.

Het is duidelijk dat zo'n uitgebreide tabel moeilijk te interpreteren is. Daarom is besloten om de uitkomsten te publiceren in StatLine, de online databank van het CBS. Met StatLine kan elke gebruiker zelf de uitkomsten selecteren die voor hem of haar interessant zijn. Op deze manier kunnen oneindig veel maatwerktabellen worden gemaakt.

Verbeteringen in de aandachtswijken

De Outcomemonitor wordt twee keer per jaar geactualiseerd. De nulmeting die in juli 2008 is gepubliceerd gaf de Ausgangssituatie voor de uitvoering van het actieplan Krachtwijken weer. Met de huidige

update kunnen eerste voorzichtige conclusies getrokken worden. De belangrijkste conclusie is dat er op veel terreinen verbeteringen in de aandachtswijken zichtbaar zijn.

Een voorbeeld van een verbetering is het aandeel niet-werkend werkzoekenden in de potentiële beroepsbevolking. Dit daalde in periode 2007–2009 van ruim 11 procent naar iets meer dan 9 procent. Het stedelijk gemiddelde in alle gemeenten met aandachtswijken samen (de G18) daalde van ruim 7 procent naar een kleine 6 procent. De afstand tussen de aandachtswijken en het stedelijk gemiddelde van de G18 is daarmee dus kleiner geworden.

Meer indicatoren

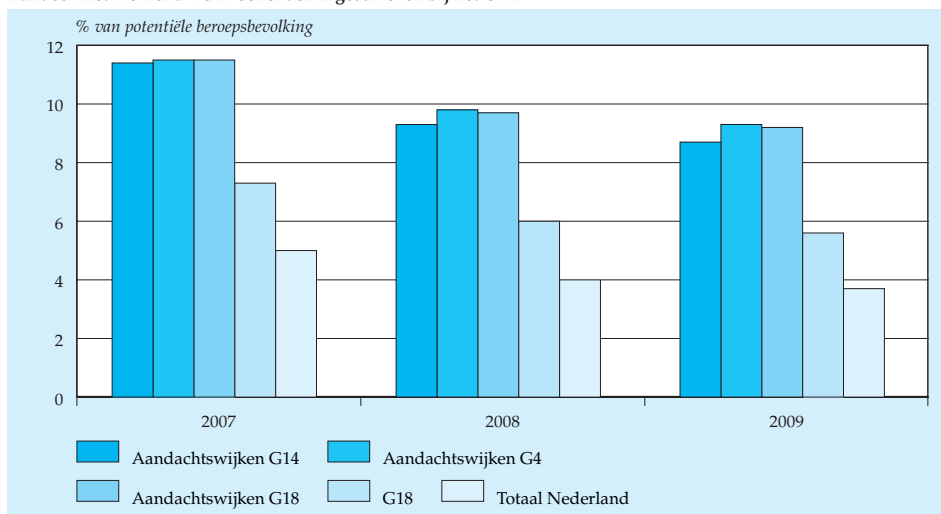
Onderzoek van Centrum voor Beleidsstatistiek heeft vaak betrekking op aanvullende analyses op bestaand materiaal bij het CBS. De Outcomemonitor bevat bovendien cijfers uit bestanden die speciaal hiervoor aan het CBS worden geleverd.

Om de wijkenaanpak nog beter te kunnen analyseren is er vraag naar meer cijfermateriaal over onderwerpen die het CBS tot nu toe niet in het standaard onderzoeksprogramma heeft. In overleg met het ministerie van VROM wordt voortdurend gekeken naar mogelijkheden voor uitbreiding van de monitor met andere indicatoren. De Outcomemonitor is te vinden <http://StatLine.cbs.nl> (zoeken op 'wijkenaanpak') of via de website van het CBS.

The image shows a screenshot of a StatLine web application. It displays a complex table with multiple columns and rows of data. The table appears to be a pivot table or a detailed data view, with various filters and sorting options visible at the top. The data is organized into a grid, with some cells highlighted in blue. The overall layout is typical of a data analysis tool, with a focus on presenting large amounts of information in a structured way.

Een voorbeeld van een tabel gemaakt met StatLine

Aandeel niet-werkend werkzoekenden ingeschreven bij het CWI

Bron: CBS

Sinds kort beschikbaar

Via het Centrum voor Beleidsstatistiek zijn databestanden van het CBS voor onderzoekers beschikbaar. Aan het gebruik van deze CBS microdata is een aantal voorwaarden verbonden. De onderstaande databestanden zijn recent voor onderzoekers beschikbaar gekomen. Een volledig overzicht van de beschikbare microdata vindt u op: <http://www.cbs.nl/microdata>.

Naam databestand	Periode
Gemeentelijke basisadministratie personen (GBA)	1995–200907
Inkomens panel onderzoek (IPO)	2006
Bijstandsfraude statistiek (BFS)	2005–2008
Bijstandsuitkeringen statistiek (BUS)	2008
Statistiek re-integratie door gemeenten (SRG)	2008
Enquête Beroepsbevolking (EBB)	2008
Consumenten prijsindex (CPI)	200901–06
Landelijke Medische Registratie (LMR)	2006–2007
Productie statistiek industrie	1993–2007
Productie statistiek groothandel	1993–2007
Productie statistiek detailhandel	1993–2007
Productie statistiek bouwrijverheid	2006–2007

CPB construeert levenslopen uit Arbeidsmarktpanel

Luuk Scheven

Om meer inzicht te krijgen in hoe mensen gedurende hun leven voorzien in hun inkomen heeft het Centraal Planbureau het Centrum voor Beleidsstatistiek gevraagd om een Arbeidsmarktpanel op te bouwen uit verschillende registraties en enquêtes.

De basis van het Arbeidsmarktpanel wordt gevormd door de respondenten van 10 jaargangen van de Enquête Beroepsbevolking. Daaraan zijn gegevens gekoppeld uit de Gemeentelijke Basisadministratie, de hoger onderwijsregistratie en de baan- en uitkeringsmodulen van het Sociaal Statistisch Bestand over de periode 1999–2005.

Het CvB sprak met Marcel Lever, hoofd van de afdeling *Inkomens en prijzen* van het CPB, over het doel en de achtergronden van het project, waar hij samen met collega Rob Waaijers aan werkt. Marcel: 'Wij willen graag meer inzicht krijgen in hoe mensen zich op de arbeidsmarkt bewegen en hoe zij in hun inkomen voorzien. Hoeveel jaren zijn ze werkzaam en hoeveel jaar doen zij een beroep op sociale zekerheid? En hoe ontwikkelen de inkomsten zich in die periode? Daarbij is het interessant om te vergelijken tussen verschillende bevolkingsgroepen naar persoons-, huishoudens- of opleidingskenmerken.' Het CPB gebruikt het Arbeidsmarktpanel als basis voor een aantal bewerkingen. De belangrijkste is het nabootsen van levenslopen. Het is met de huidige data niet mogelijk om personen tussen hun 15e en 65e levensjaar te volgen. Om een volledig car-

rièrepad na te bootsen, worden de levenslopen van vergelijkbare personen in het panel met elkaar verbonden. Daarmee worden synthetische levenslopen van personen van 15 tot en met 64 jaar samengesteld uit steeds kleine stukjes van ongeveer 7 jaar. 'Om dit te kunnen doen hebben we veel data nodig. Je wilt steeds verbindingen leggen tussen personen met dezelfde achtergronden; geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, inkomensbron, arbeidsduur en de hoogte van het inkomen. Met andere paneldatabestanden, die veel kleiner van omvang zijn, hadden we dit onderzoek niet uit kunnen voeren.', aldus Marcel.

Over de samenwerking met het CBS is Marcel Lever heel tevreden: 'We hebben verschillende gesprekken met het CBS gevoerd, waarin telkens goed werd meegedacht over de opzet van het bestand en de beno-

digde gegevens in het kader van ons onderzoek. Zelf waren we waarschijnlijk niet op deze opzet uitgekomen, hoewel we een deel van het werk aan de data eventueel zelf hadden kunnen doen. De toegevoegde waarde van het CBS zit er in dat er veel kennis aanwezig is over de kwaliteit en de combinatie-mogelijkheden van de variabelen in de enquêtes en registraties. Ook het feit dat het Arbeidsmarktpanel is opgeleverd met een uitgebreid documentatierapport is van toegevoegde waarde voor ons.'

Resultaten

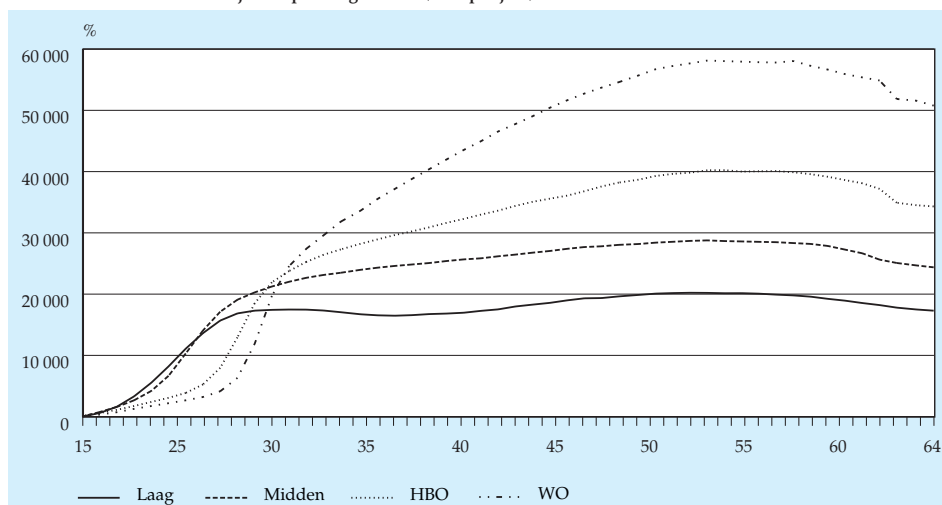
Na koppeling van gegevens van vergelijkbare individuen resulteren synthetische levenslopen voor ongeveer 100.000 personen. Voor elk jaar van de levensloop is de inkomensbron en de inkomenshoogte bekend. Dit levert in veel opzichten een herkenbaar beeld op. Mannen en autochtonen verrichten meer

jaren betaalde arbeid dan vrouwen en (niet-westerse) allochtonen. Vrouwen werken iets minder rond de leeftijd dat zij jonge kinderen hebben. Laagopgeleiden doen meer beroep op sociale zekerheid dan hoogopgeleiden.

De inkomensverschillen tussen hoog- en laagopgeleiden nemen op oudere leeftijd toe. De inkomens van laagopgeleiden stijgen weinig gedurende hun loopbaan, de inkomens van hoogopgeleiden

blijven gemiddeld stijgen tot een leeftijd van zo'n 55 jaar. Tot een leeftijd van ongeveer 25 jaar hebben laagopgeleiden gemiddeld meer inkomen dan hoogopgeleiden, omdat de laagopgeleiden veelal voltijds werken en hoogopgeleiden nog niet. De jaarlijkse inkomens vallen aan het begin (voor 25 jaar) en het eind van de loopbaan (na 55 jaar) gemiddeld lager uit, doordat er minder betaalde arbeid wordt verricht.

Mediane inkomen naar leeftijd en opleidingsniveau (euro per jaar)

Bron: CBS

Arbeidsmarktpanel:

740.041.500 velden bevatten informatie over 1.121.275 personen. Het bestand beslaat 660 variabelen, 13 bronbestanden en bevat informatie over een periode van 7 jaar. Naast persoonsgegevens en huishoudenskenmerken is het Arbeidsmarktpanel opgebouwd uit informatie over opleidings- en beroepskenmerken, baan- en uitkeringskenmerken en gegevens over de inkomsten van de persoon en het huishouden.

Het Centrum voor Beleidsstatistiek biedt onderzoekers de mogelijkheid om het Arbeidsmarktpanel 1999-2005 On Site of via Remote-Access te gebruiken voor analyse doeleinden (zie www.cbs.nl/cvb -> Catalogi -> Catalogus persoonsgegevens).

Geen werk, geen uitkering en niet op school

Maaïke Hersevoort

In 2005 waren er in Nederland 1,3 miljoen personen van 15–64 jaar die geen inkomsten uit werk of uitkering hadden en geen onderwijs volgden – dit is 12 procent van de totale bevolking van 15–64 jaar. Deze personen vormen het arbeidspotentieel zonder (arbeidsgerelateerde) inkomsten.

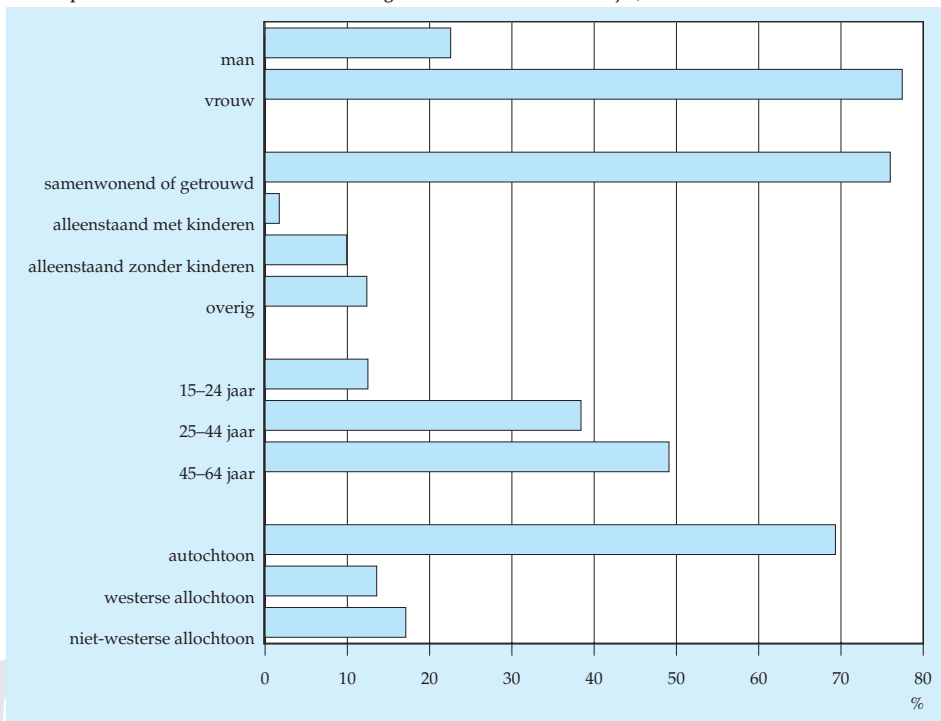
Het Centrum voor Beleidsstatistiek heeft de samenstelling van het arbeidspotentieel zonder inkomsten onderzocht voor de gemeenten Alkmaar, Amsterdam, Arnhem, Dordrecht, Eindhoven, Den Haag, Rotterdam en Utrecht. Daarbij zijn ook uitkomsten berekend op het niveau van de aandachtswijken in deze gemeenten. Gegevens op wijkniveau kunnen

gemeenten helpen bij het effectief inzetten van re-integratie en armoedebelid. Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de Raad voor Werk en Inkomen (RWI) en het Nicis.

In heel Nederland vooral vrouwen

Vrouwen zijn ruim in de meerderheid binnen het arbeidspotentieel zonder inkomsten. Daarnaast

Arbeidspotentieel zonder inkomsten naar demografische kenmerken (landelijk), 2005

zijn niet-westerse allochtone mannen van 25–44 jaar oververtegenwoordigd: 15 procent van hen behoort tot het arbeidspotentieel zonder inkomsten tegenover 3 procent van de autochtone mannen in die leeftijd. Ook allochtone vrouwen met partner zijn oververtegenwoordigd: 32 procent van alle niet-westerse allochtone vrouwen die samenwonen of getrouwd zijn behoort tot het arbeidspotentieel zonder inkomsten tegen 23 procent van de autochtone vrouwen met partner.

In de steden meer jongeren, vaker mannen

In de onderzochte gemeenten behoren meer jongeren tot het arbeidspotentieel zonder inkomsten. Ook betreft het vaker mannen dan in

heel Nederland. Er zijn grote verschillen tussen de wijken: zo bestaat het arbeidspotentieel zonder inkomsten in de Amsterdamse Bijlmer voor meer dan de helft uit mannen, terwijl in de Rotterdamse aandachtswijk Vreewijk driekwart van het arbeidspotentieel bestaat uit autochtone vrouwen van 45 tot en 64 jaar met een partner.

In het rapport 'Arbeidspotentieel zonder inkomsten in 2005' (www.cbs.nl/cvb) staan alle uitkomsten van het onderzoek. De RWI en het Nicis publiceerden op basis van deze uitkomsten de analyse 'Geen baan, geen school, geen uitkering' (zie www.rwi.nl).

Nieuwe publicaties van het CvB

Het Centrum voor Beleidsstatistiek publiceert de resultaten van onderzoek via de CBS website: <http://www.cbs.nl/cvb>.

Naam	Opdrachtgever	Type
Eenmeting uitstroombestemming re-integratieondersteuning, voorlopige cijfers 2005 en 2006	SZW	Paper
Aan het werk met of zonder re-integratieondersteuning, voorlopige cijfers 2008	SZW	Paper
ESF monitor deelnemerskenmerken 2008; kenmerken van deelnemers aan ESF-projecten (voorlopige uitkomsten)	Agentschap SZW	Paper
Jongeren 2007	Jeugd en Gezin	Paper
Arbeidspotentieel zonder inkomsten in 2005	RWI	Paper
Opleidingsniveau ouders van studenten hoger onderwijs	OCW	Maatwerk
Uitstroom naar werk vanuit de bijstand 2008, ten behoeve van de Kernkaart	SZW	Maatwerk
Kunstenaars in Nederland, extra tabellen	HBO-Raad	Maatwerk
CVZ AVI klassen	CVZ	Maatwerk
Prod Bruikbaarheid attriboot verloonde uren voor koppeling met uren kinderopvang uctie statistiek groothandel	OCW	Maatwerk

CBStafette van Den Haag naar Heerlen

Harold Kroeze

'Zorg dat jullie op tijd in Heerlen aankomen, want we hebben jullie nodig voor de opening van het nieuwe CBS-gebouw door Hare Majesteit de Koningin'. Met die woorden schoot DG Van der Veen dinsdag 29 september een contingent hardlopers, fietsers en chauffeurs weg voor een estafettetocht van ongeveer 230 kilometer van het CBS in Den Haag naar het CBS in Heerlen. 32 etappes, die door 8 teams van elk zes lopers werden gelopen: deels door de regen langs files in de Randstad, deels in het holst van de nacht over Brabantse wegen, geplaagd door slaapge-

brek. Het mooiste moment was om te zien hoe het team dat ons afloste inclusief fietsers en busje langzaam werd opgeslokt door de duistere nacht. En te weten dat zij een kleine tien kilometer verderop weer werden opgewacht door de volgende groep. Toen iedereen gezond en wel was aangekomen in Heerlen, bleek het door de lopers uit Den Haag meegenomen estafette-stokje een belangrijke rol te spelen bij de onthulling van het kunstwerk in de hal van het nieuwe gebouw in Heerlen.

Onderzoek in samenwerking

Karin Hagoort

Een groot deel van de opdrachten die het Centrum voor Beleidsstatistiek krijgt, komt van organisaties zoals ministeries of gemeenten. Daarnaast wordt er steeds vaker in samenwerking met andere bureaus onderzoek gedaan. In het onderzoek naar *de integratie van vluchtelingen* (de 'Integratiebarometer') werkt het Centrum samen met onderzoeksbureau Regioplan aan een opdracht van Vluchtelingenwerk Nederland. Het CBS voert hier het cijfermatige onderzoek uit en Regioplan het kwalitatieve onderzoek. Zo worden

de specialismen van het Centrum en die van het onderzoeksbureau optimaal benut.

Daarnaast geven onderzoeksbureaus het Centrum regelmatig opdracht om bepaalde cijfers te berekenen. Deze cijfers worden dan vaak later door het onderzoeksbureau gebruikt in een specifieke opdracht voor een klant. Onderzoeksbureaus waarmee het Centrum heeft gewerkt heeft, zijn onder andere TNO, Verwey-Jonker, IVA beleidsonderzoek en advies, Vektis, Berenschot, Experian en ETIL.

Het Sociaal Statistisch Bestand 2006 is beschikbaar

Bart Bakker

Eerder berichtten we dat er vertraging was opgetreden in de productie van het Sociaal Statistisch Bestand 2006 (SSB) door de forse aanloopproblemen bij de invoering van de nieuwe loonaangifteketen onder de Wet administratieve lastenverlichting en vereenvoudiging in sociale-verzekeringswetten (Walvis). Inmiddels is het SSB-2006 volledig beschikbaar. Dit jaar en de eerste helft van volgend jaar wordt de inhaalrace voortgezet om in 2010 het SSB weer op het

gebruikelijke tijdstip beschikbaar te stellen. We verwachten dat het SSB-2007 op 1 maart 2010 en het SSB-2008 in de zomer van 2010 beschikbaar kan worden gesteld. Het SSB beslaat in 2010 tien verslagjaren (1999–2008). In de loop der tijd zijn er nieuwe bronnen beschikbaar gekomen en worden conceptuele wijzigingen wenselijk geacht, daarom wordt in de eerste helft van 2010 een plan gemaakt voor de revisie van het SSB.

Wist je dat...

- » het Heerlense CBS is verhuisd, en de Heerlense On Site kamer is meeverhuisd
- » het CvB zichzelf heeft gepresenteerd bij de provincies, door middel van "roadshows"
- » de Outcomemonitor Wijkenaanpak is ge-update
- » in de derde kwartaal van 2009 12 (grote en kleinere) onderzoeksprojecten zijn afgerond
- » het CvB ook onderzoeksbestanden kan samenstellen voor externe gebruikers
- » het CvB samenwerkt met het SCP, WODC, NICIS en DANS

CBS bezoekt UWV

Tussen het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) en het CBS is veel uitwisseling op het gebied van bestanden en informatie. Hoog tijd voor beide organisaties om nader met elkaar kennis te maken. Na een eerder bezoek van medewerkers van het UWV aan het CBS, zijn begin november ruim twintig medewerkers van het CBS naar het hoofdkantoor van het UWV in Amsterdam afgereisd. Tijdens een interessante middag werden diverse aspecten van de rol van het UWV belicht met speciale aandacht voor de data-infrastructuur en de polisadministratie.

Colofon

Bent u na het lezen van deze nieuwsbrief geïnteresseerd in de diensten van het Centrum voor Beleidsstatistiek? Neem dan contact met ons op via: cvb@cbs.nl.

of kijk op:

www.cbs.nl/cvb

www.cbs.nl/microdata

Voor algemene inlichtingen over het CBS:

Telefoon 088-5707070

Internet www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek,
Centrum voor Beleidsstatistiek,
november 2009